

Ensamheten är världens största gemenskap

En handbok för ensamkommande
flyktingbarn på lättläst svenska

Anna Gorki & Joy Dison

Innehåll

Förord	3
Avskedet	4
Arlanda flygplats	5
Polisförhör	6
Migrationsverket	7
Handläggaren	8
Identitet	9
Transitboende	10
God man	11
Asylansökan	12
Offentligt biträde	13
Gruppboende	14
Kompis	15
Rättigheter och regler	16
Fördjupad undersökning	17
Familjeefterforskning	18
BUP	19
Väntan	20
Beslutet	21
Checklista	22
Slutord - Författarna	24
Källor	25
Projekt "Jalla för Alla"	26

Förord

Det du nu håller i din hand är en skrift som är skriven för ensamkommande flyktingbarn. Detta är andra upplagan som uppdaterats med aktuell information. Författare till denna skrift heter Anna Gorki och Joy Dison och den har varit en del av deras projektarbete där de inriktat sig på ensamkommande flyktingbarn när de gick på Östra Reals Gymnasium i Stockholm.

I den här skriften kommer du att få följa en påhittad pojke som heter Amir och som kommer från Afghanistan. Amir har lämnat Afghanistan för att söka asyl i Sverige. I den här skriften kan du läsa om Amirs tankar, vilka personer han träffar och platser han besöker i Sverige.

Vi har med enkel svenska och bilder försökt förklara vilka personer det är som ensamkommande barn får träffa, och varför dem får träffa just dessa personer. För att du som läsare ska förstå allting har vi även förtydligat asylprocessen genom förklarande faktarutor.

Fortsatt trevlig läsning!

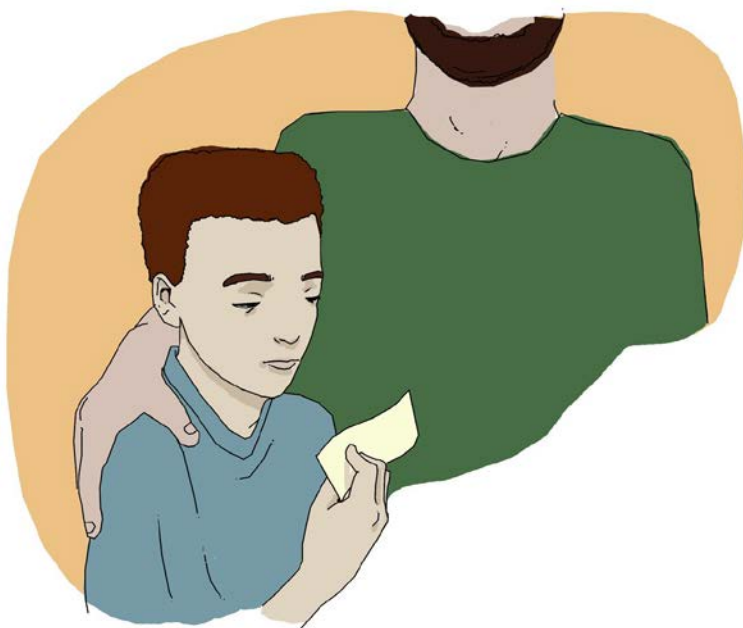

Finansierad med medel
från Allmänna Arvsfonden

Avskedet

Amir tittar ner på biljetten, han ska strax gå på flygplanet. Han hör sin pappa säga: "Var inte orolig, du kommer få det bättre i Sverige". Amir har länge vetat att han måste lämna Afghanistan, för i staden där han bor är det krig och hans familj är fattig. Hans pappa har länge sparat pengar för att kunna köpa biljetten som Amir nu håller i sin hand.

Jag vill inte lämna pappa, jag struntar i om Sverige är ett bättre land. Tänk om jag aldrig mer kommer tillbaka och aldrig får träffa pappa igen. Jag måste få ett jobb och tjäna pengar, annars blir pappa besviken.

Arlanda flygplats

Amir är på Arlanda flygplats och tittar upp på den blonda kvinnan som står bakom en glasruta. Hon pratar på ett språk som Amir inte förstår. Amir skakar på huvudet när hon upprepar samma sak igen. Den blonda kvinnan jobbar som passkontrollant på Arlanda flygplats, hon ringer ett samtal.

Oj, vad annorlunda hon ser ut! Hon ser så exotisk ut med sitt gula hår! Jag förstår inte vad hon säger? Vem ringer hon? Vad kommer hända med mig nu?

FAKTA

Arlanda är Sveriges största flygplats. På Arlanda jobbar det mycket människor, när man kommer från ett land som inte ligger i Europa måste man visa upp sitt pass för en passkontrollant, som kontrollerar att passet är äkta och giltigt visum.

Polisförhör

En polisman kommer och vinkar till Amir att han ska följa med honom. De går in i ett rum. Polismannen säger saker som Amir inte förstår, så han blir tyst igen. Polismannen blir också tyst ett tag, men frågar tveksamt på språket pashto "Vad heter du?". Amir som talar pashto svarar på samma språk "Jag heter Amir, jag söker asyl i Sverige". Polisen frågar några frågor om hans pass, och hur han har kommit hit. Polismannen förklarar sedan att han ska skjutsa Amir till migrationsverket.

Han måste vara polis. Vad är det här för rum? Ska jag bli slagen nu? Jag förstår inte vad du säger. Jag vet inte vad du vill att jag ska göra. Vänta. Jag förstår. Du pratar pashti! Du kommer från Afghanistan och är polis i Sverige! Tänk om jag också kan bli polis?

FAKTA

Polisens uppgift är att ta reda på vem den ensamkommande är, och hur personen kom till Sverige. Polisen måste kontrollera det här för att kunna ta reda på om personen som kommit till Sverige har rätt att vara här eller inte. Om man vill stanna i Sverige så måste man säga att man söker asyl. Att man söker asyl betyder att man vill ha skydd och få stanna i landet.

Migrationsverket

Amir kommer till migrationsverket, där finns det många människor som väntar. De är flyktingar som väntar på att få hjälp. Amir sätter sig på en ledig plats och väntar också på att få hjälp. Han sitter och väntar i flera timmar, tills en man visar upp en lapp med tre siffror på.

Vad många människor!

Vill alla de här olika människorna bo i Sverige?

Nu förstår jag! Jag måste ta en sådan lapp för att få hjälp!

FAKTA

En flykting är någon som har flytt ifrån sitt hemland, därför att man söker skydd. Man flyr därför att man blir behandlad dåligt, har en annorlunda tro eller tillhör ett annat folkslag. Migrationsverket tar hand om flyktingar som vill ha asyl i Sverige. De är dom som bestämmer om en flykting har tillräcklig orsak till att få stanna i Sverige eller inte.

Handläggaren

Han får träffa Eva, som jobbar på migrationsverket. Hon jobbar tillsammans med en tolk som heter Khaled, han översätter det Eva säger så att Amir förstår. Eva frågar frågor som till exempel:

Vad heter du?

Hur gammal är du?

Lever dina föräldrar?

Vart kommer du ifrån?

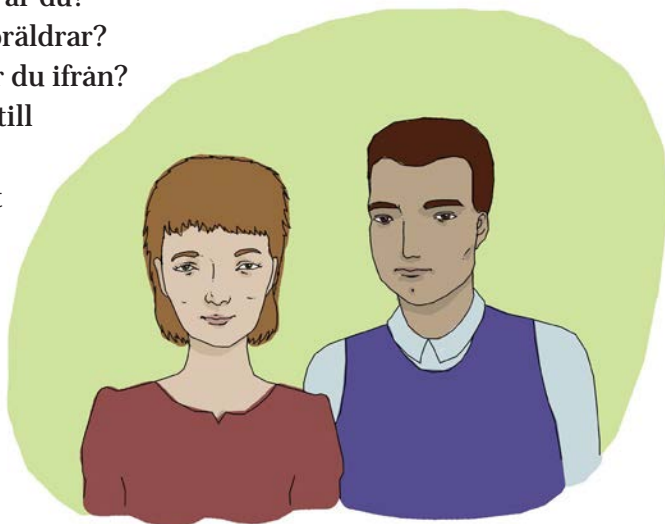
Hur kom du till

Sverige?

Har du något

pass eller

ID-kort?

Varför måste hon fråga så många frågor? Jag vill berätta allt. Tänk om Khaled och Eva berättar för någon annan? Eller tänk om Khaled jobbar för militären i Afghanistan? Då kanske jag måste åka tillbaka till Afghanistan.

FAKTA

De som jobbar på migrationsverket ställer ungefär likadana frågor som polisen gör på Arlanda, därför att de ska ta reda på allt annat som polisen inte fått reda på. En tolk måste översätta det som sägs utan att ändra på någonting, annars får en ny tolk översätta.

Identitet

Eva fotograferar Amir och tar hans fingeravtryck. Eva använder en stor databas där det finns massor med fingeravtryck från länder i Europa som också följer EU-lag, och jämför dem med Amirs. Om Amir har sökt asyl i något annat EU land så kan Eva se det i databasen.

Vad gör hon? Varför rör hon mig? Varför fotar hon mitt finger?

FAKTA

Ett fotografi och ett fingeravtryck gör det lättare att bestämma en flyktings identitet. Inom EU är det Dublinförordningen som avgör i vilket land asylsökande ska söka asyl. Det första landet i EU dit en flykting som kommer utanför EU kommer till, ska hantera asylansökan.

Transitboende

Amir har ingen släkting i Sverige som han kan bo hos. Eva berättar för Amir att han ska få sova på ett transitboende i Sigtuna. Där bor det många andra som också söker asyl i Sverige och inte har någonstans att bo. Amir ska få bo där en kortare tid. Eva berättar också att Amir ska få en god man och att det kan ta en vecka.

Vart ska jag bo nu? Kommer andra som bor där vara elaka mot mig?

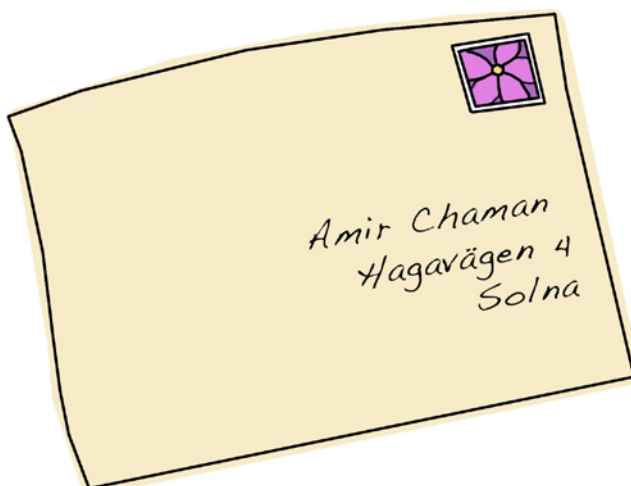
FAKTA

Den kommun som man först kommer till och sagt att man vill ha asyl i, kallas ankomstkommun. Ankomstkommunen ansvarar för att ordna boende tills det finns en kommun som tar över ansvaret. Det finns speciella boenden för dem som sökt asyl, dom kallas transitboenden och där ska man bara stanna en kort tid.

God man

Efter några dagar på transitboendet får Amir ett brev, där står det att han fått en god man som heter Anna. Anna kommer till transitboendet samma dag och försöker lära känna Amir.

Jag är så ensam. Hur länge skulle jag vara här egentligen? Sa inte Eva bara en vecka? Jag har ingen att prata med. Det är jobbigt att inte förstå vad andra säger.

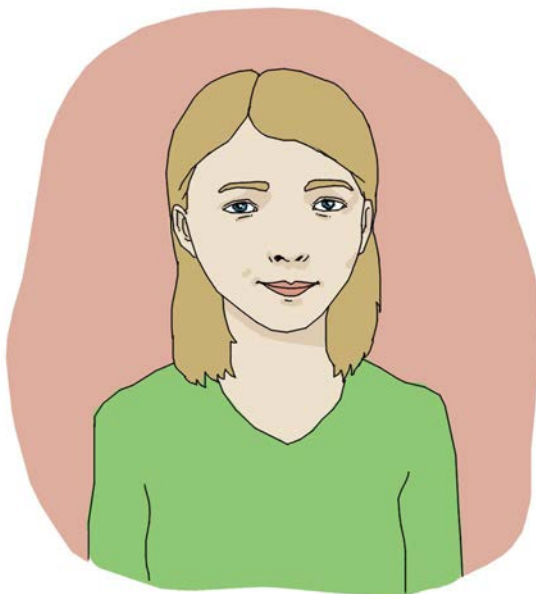
FAKTA

Alla ensamkommande barn som kommer till Sverige skall få en god man. Den gode mannen är en vårdnadshavare och ansvarar för allt kring barnet utom den dagliga omvårdnaden. Gode mannen ansvarar också över barnets pengar. Den gode mannen ska också vara med vid alla möten och informera om Sveriges kultur. Gode mannen har inte försörjningsplikt.

Asylansökan

Anna följer med Amir till migrationsverket där skriver hon en asylansökan åt honom. Khaled hjälper Anna att förstå varför Amir vill söka asyl i Sverige.

Anna är snäll, jag vet att hon vill mitt bästa. Jag svarar inte på alla hennes frågor och ändå vill hon hjälpa mig så mycket.

FAKTA

Den gode mannen (Anna) skriver asylansökan för det ensamkommande barnet, eftersom barn inte får ansöka om asyl utan en vuxen.

Offentligt biträde

Amir träffar Eva på migrationsverket och den här gången får han också träffa Esther. Khaled förklarar att Esther är hans offentliga biträde. Esther berättar hur migrationsverket kommer att ta hand om hans asylansökan. Amir kan fråga henne frågor som handlar om hans asylansökan eller migrationsverket. Esther visar honom också Barnkonventionen.

Hon är så smart Esther. I Afghanistan är det mest män som får gå i skolan och har läst lagen.

FAKTA

Alla barn som söker asyl har rätt till ett offentligt biträde. Det offentliga biträdet har läst vad som står i Sveriges lagar och kan hjälpa de som inte har läst lagen. I Barnkonventionen står det bland annat att alla barn har rätt att säga vad de tycker. Det står även att man ska se till barnets bästa i alla beslut.

Gruppboende

Anna kommer till Amir på transitboendet, hon berättar för honom att han ska få flytta till Gladhem. Där bor det ungefär 15 andra ungdomar som ser ut att vara lika gamla som Amir. De andra ungdomarna har precis som Amir kommit till Sverige helt ensamma från olika länder. Ungdomarna är snälla och hälsar Amir välkommen. Första kvällen sitter de och tittar på tv tillsammans sen följer Amir med sina nya kompisar och lagar mat som de äter tillsammans.

Vad snälla alla är mot mig här, fast maten smakade inte så bra, men det är roligt att laga maten tillsammans med de andra.

FAKTA

Det finns många gruppboenden i Sverige. På gruppboenden bor man fram tills att man har fått ett beslut från migrationsverket om man får stanna i Sverige eller inte. I vissa gruppboenden kan det också bo ungdomar som har fått permanent uppehålls tillstånd.

Kompis

En dag på Gladhem letar Amir efter en strumpa som han har tappat bort. Då kommer en pojke som heter Ali in i rummet. Ali hjälper honom att leta reda på strumpan. De hittar strumpan och Amir tackar Ali för hans hjälp på svenska. De blir bästa kompisar.

För första gången har jag en vän i Sverige! Ali hjälper mig alltid, och lär mig allt han vet, han är som en riktig bror för mig.

Rättigheter och regler

På Gladhem finns det alltid personal. Amir får gå i skolan, träna, vara med på olika aktiviteter och besöka läkaren. På Gladhem finns det regler som man måste följa, för att alla ska trivas tillsammans. Exempel på regler kan vara:

- Man ska vara hemma senast klockan 22.00
- Man ska diska sin egen tallrik efter att man har ätit
- Man ska bädda sin egen säng på morgonen
- Man ska visa respekt för de andra som också bor på Gladhem

Jag gillar skolan, idag har jag lärt mig fem nya svenska ord. Matte kan jag redan, så det är lätt. Jag och de andra killarna tycker att det är lite jobbigt med reglerna på boendet men vi måste göra som personalen säger.

FAKTA

Det finns alltid personal som jobbar på gruppboenden, deras uppgift är att hjälpa de ensamkommande barnen. De planerar till exempel aktiviteter för barnen. Regler finns överallt, både i skolan och hemma. De allra flesta svenska hem har regler som alla i familjen måste följa.

Fördjupad undersökning

Eva på migrationsverket har ringt till Anna och Esther, de vill träffa Amir en gång till för att ta reda på om det finns tillräckliga skäl till varför han ska få asyl i Sverige. Det kallas att migrationsverket gör en fördjupad undersökning. Amir kan inte åka tillbaka till Afghanistan därför att han riskerar att förlora sitt liv. Esther berättar för Amir att han då söker asyl för att han behöver skydd. Det är hans asylskäl.

Varför ska de fråga samma frågor hela tiden, jag har sagt sanningen ända från början.

Varför söker
du asyl?

FAKTA

För att migrationsverket ska kunna bestämma om en flykting behöver skydd och ska få stanna i Sverige, måste de göra en noggrann undersökning, med bevis.

Familje- efterforskning

Amir är under 18 år och då är det viktigt att migrationsverket tar reda på var hans föräldrar eller nära anhöriga är någonsans och hur de mår. Amir berättar för Eva att hans mamma dog när han föddes men att han har levt med sin pappa i Afghanistan. Amirs pappa skickade honom till Sverige därför att det länge varit krig i Afghanistan och om han stannade med sin pappa skulle han kanske bli en barnsoldat. Amir har inte pratat med honom sen dess. Migrationsverket försökte att hitta Amirs pappa i Afghanistan, men kunde inte hitta honom.

Nej, varför kan de inte hitta min pappa? Det måste ha hänt honom någonting. Tänk om han inte lever!

FAKTA

Sverige tycker att det är viktigt att ta reda på om föräldrarna till ett ensamkommande barn lever. Migrationsverket vill att barn som kommer till Sverige ska må bra av att få stanna här. Ibland kan de bestämma att det bästa för ett barn är att få åka tillbaka till sitt hemland och sina föräldrar. I barnkonventionen står det att alla barn har rätt till att återförenas med sina föräldrar och leva ihop som en familj.

BUP

Efter att migrationsverket berättat för Amir om hans pappa, berättar personalen på Gladhem att Amir kan få prata med en vuxen på BUP. Där jobbar människor som lyssnar och förstår barn som söker asyl. Amir får prata med Peter, han är psykolog och jobbar på BUP, de träffas en gång i veckan.

Hur ska Peter kunna hjälpa mig? Det är mitt problem, vad har han med det att göra? Peter frågar alltid hur jag mår, och vad jag känner, men det vet jag inte ens själv.

FAKTA

BUP – Barn och ungdoms psykiatri. Där jobbar det människor som är vana vid att prata med barn och som är bra på att lyssna.

Väntan

Det har gått två månader sen Amir var på migrationsverket och nu väntar han på ett beslut om han ska få uppehållstillstånd eller inte. Amir är förvirrad men han känner sig inte ensam. Han vet att de andra ungdomarna som bor på Gladhem tillsammans med honom också väntar på ett svar från migrationsverket.

Jag har lärt känna så många snälla människor. Jag saknar pappa jättemycket, men jag vill ändå inte lämna Ali, Anna och Peter, de har blivit som min familj här i Sverige.

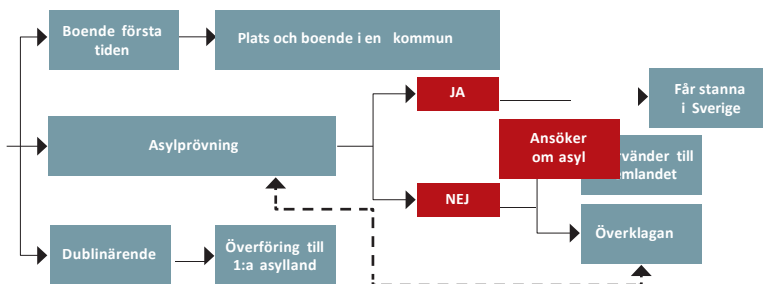

Beslutet

En dag kommer Anna till Gladhem, hon säger att hon fått ett brev från migrationsverket. I brevet står det att Amir har fått uppehållstillstånd och får stanna i Sverige.

Under 2014

- Sökte ca 7 000 ensamkommande barn asyl i Sverige jämfört med 2 393 år 2010.
- De flesta kom från Syrien och Eritrea.
- Under år 2014 fick 75 % av de som fått sina ansökningar prövade i Sverige uppehållstillstånd.
- Av det totala antalet asylsökande år 2014 så var 8 % ensamkommande barn och ungdomar.

Mottagningsprocessen för asylsökande ensamkommande barn och ungdomar.

Källa: migrationsverket.se

FAKTA

När man har blivit beviljad asyl får man stanna i Sverige, då har man permanent uppehållstillstånd som brukar förkortas till PUT.

Checklista

DU SOM ENSAMKOMMANDE BARN HAR RÄTT TILL:

- En god man
- Ett offentligt biträde
- En tolk
- Att få prata med en psykolog på BUP
- Ett boende
- Dagpeng från migrationsverket/Försörjningsstöd från socialtjänsten.

I SVERIGE ÄR DET FÖRBUDET ATT:

- Tvingas till att arbeta
- Tvingas till att ha sex
- Slå någon annan

NÄR MAN ÄR UNDER 18 ÅR FÅR MAN INTE:

- Köpa cigaretter, snus eller alkohol
- Ta körkort
- Gifta sig
- Rösta
- Skriva på avtal utan vårdnadshavares tillåtelse

BOSTAD OCH PENGAR:

- Ibland finns det träningslägenheter som man kan bo i innan man flyttar till sin första lägenhet. Man får bo där tills man är upp till 21 år.
- När man flyttar till en ny bostad är det viktigt att skriva bostadskontrakt.
- Den som hyr ut en bostad i andra hand eller ett rum till inneboende, får inte kräva för hög hyra.
- När man flyttar till en ny bostad måste man anmäla det hos Skatteverket, för att brev och räkningar ska komma till rätt adress. Man ska vara folkbokförd på en adress.
- Hemförsäkringen ger ersättning när någonting har gått sönder, eller om man fått inbrott i hemmet.

- Bostadsbidrag är ett stöd för studenter och unga som behöver hjälp med att betala hyran eller månadsavgiften för sitt boende. Om du är upp till 29 år kan du ansöka hos Försäkringskassan.
- Centrala studiestödsnämnden (CSN) lånar pengar till studenter som behöver köpa exempelvis; möbler och böcker medan man studerar. Man kan även få ett bidrag som man inte behöver betala tillbaka när man studerar.
- Den som vill hyra en bostad i Stockholm kan anmäla sig till Stockholms stads bostadsförmedling, på internet. Det kostar 210 kr per år att stå i kön. Det finns även andra bostadsförmedlingar i hela Sverige.

HUR MAN SKAFFAR ETT JOBB:

- Hos Arbetsförmedlingen och hos Studie- och yrkesvägledaren på skolan kan man söka jobb och se vilka jobb som är lediga.
- De allra flesta söker jobb genom att skicka in ett CV och ett ansökningsbrev. Där står det vad man har arbetat med tidigare, vad man har studerat och varför arbetsgivaren ska välja just dig till jobbet.
- Alla som arbetar i Sverige måste betala skatt. Skatten är oftast 30 % av lönen men det kan vara mer eller mindre beroende på vart du bor i Sverige. Skatten går till skatteverket och används till saker som vi medborgare använder gemensamt i samhället. Exempel att bygga nya vägar och skolor.
- Är man sjuk får man stanna hemma om man har sagt det till sin chef. Är man sjuk längre tid än sju dagar behövs ett brev från läkaren. Första dagen man är sjuk får man inte betalt annars får man 80% av sin lön.

HIT KAN DU VÄNDA DIG OM DU HAR NÅGRA FRÅGOR:

- BUP: 08-69 06 100
- BRIS: 116 111
- Polisen: 112 eller 114 14
- Ambulans: 112
- Transkulturellt centrum (Hälsa): 08-12 348 680
- www.arbetsformedlingen.se

Slutord - Författarna

Vi hoppas att den här skriften har varit till hjälp för dig som ensamkommande flykting, och att vi har hjälpt dig att förstå asylprocessen bättre.

Skriften hade inte kunnat skrivas utan de intervjuer vi gjort med migrationsverket, ett gruppboende i Stockholm, och Föreningen Skyddsvärnet.

Vi har under det här projektet förstått hur svårt det är att komma som ensam och ung flykting till Sverige, och vi har haft som förhoppning att kunna förbättra situationen för ensamkommande i den utsträckning som vi har kunnat. Vi tror att en skrift som förklarar asylprocessens alla delar med text och bilder kan hjälpa till att minimera förvirringen för alla ensamkommande flyktingbarn.

Vi ser den här skriften som ett steg i rätt riktning för att förbättra mottagningen utav ensamkommande så att de känner sig välkomnade och välinformerade om hur saker och ting går till under asylprocessen.

Vi vill först och främst tacka Oumie Ella Njai, projektledare för Jalla för alla, Skyddsvärnet, som tog oss under sina vingar, trodde på oss, stöttade och hjälpte oss under hela skrivprocessen. Skriften hade inte heller sett ut som den gör idag om det inte hade varit för Frida Häggström Gerdt, som har lagt ner ovärderlig tid och kreativitet, på att ge liv till boken genom sina illustrationer.

Slutligen vill vi tacka alla andra som också gjort den här skriften möjlig, våra handledare Joakim Jansson och Daniele Fava, samt klassen SPJU8, vänner och familj.

Källor

1. Samtal Bengt Svensson, Gränspolisen i Stockholms län 24/1-11
2. Telefonsamtal Bengt Svensson, gränspolisen i Stockholms län 24/1-11
3. www.ne.se/flykting
4. www.migrationsverket.se/download/18.51d465a612bb43ca648000653/rapportensamkommandebarn_sv.pdf s.11
5. www.migrationsverket.se/info/471.html
6. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R0343:SV:NOT> artikel 6
7. www.migrationsverket.se/info/419.html
8. www.godmanskap.com/godman/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=34
9. www.godmanskap.com/godman/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=34
10. Bok: Projekt Mötesplats, föreningen skyddsvärnet. s. 35
11. Intervju Gruppboendet Söderbo 21/9-10
12. Intervju Gruppboendet Söderbo 21/9-10
13. Intervju Barbro Bolinder, Barnansvarig migrationsverket i Solna 21/9-10
14. www.bup.se/sv/Fakta-om-BUP/Fragor-och-svar/Har-BUP-tystnadsplikt-/
15. www.migrationsverket.se/info/3345.html
16. www.utanpapper.nu/Dina_rattigheter/Barn/

Projekt Jalla för Alla

Jalla för alla startade som ett 3 årigt projekt 2010 och riktade sig till alla ensamkommande ungdomar i Stockholms län. Projektet avslutades, med förlängning, i juni 2013.

Jalla för alla syftade till att skapa ett fritt forum där ensamkommande skulle få uttrycka sina åsikter och prata om saker som är viktiga för dem. Tanken bakom projektet var att kunna ge de ensamkommande ökad kunskap om det svenska samhället och samtidigt få en plattform för utveckling.

Med hjälp av icke formella metoder och varierande arbetssätt för att tillgodose alla behov, så har vi lyckats skapa ett bra koncept som många unga har tyckt om och lärt sig mycket av.

Idag lever **Jalla för alla** kvar i form av utbildningar som riktar sig till vuxna som jobbar med målgruppen. Det finns mer information på www.skyddsvarnet.se.

Jalla för alla projektet har finansierats av Arvsfonden.

Föreningens uppgift är att bistå människor så att de kan ta sig igenom olika svårigheter. Från starten 1910 har mottot varit "Hjälp till självhjälp". Tilltron till människors förmåga att ta ansvar för sina liv är därför den röda tråd som löper genom allt arbete i Skyddsvarnet.

”Var inte orolig du kommer att få det bättre i Sverige”
Amir hör sin pappa säga det till honom innan han ska åka med flygplan till Sverige. Det är krig i Afghanistan, där han bor, därför måste han fly. Amir åker till Sverige som ett ensamkommande flykting barn, för att söka asyl. Han har inga släktingar i Sverige, och han känner sig ofta ensam.

I får vi följa med på Amirs resa när han för första gången hamnar hos migrationsverket, när han träffar sin god man Anna och söker asyl. Vi kan också läsa om när han träffar sin bästa kompis och hur han känner sig innan han får sitt beslut om han ska få stanna i Sverige.

Handboken är skriven som en hjälp för dig som kommer till Sverige som ensamkommande flyktingbarn, för att du bättre ska förstå asylprocessen.

Anna Gorki

Joy Dison

Anna Gorki och Joy Dison är författare till denna handbok. De går på Östra Reals Gymnasium i Stockholm, på samhällsvetenskapligt program med inriktning på juridik. Under läsåret 2010-2011 har de inriktat sig på ensamkommande flyktingbarn, som sitt projektarbete.

www.skyddsvarnet.se

HJÄLP TILL SJÄLVHJÄLP
ANNO 1910
SKYDDSVARNET